

hos Millioner, Selvhjælpsdriften, der er ligesaa kostbar for Individet som for den hele Nation, og Statsfattigpleje som sidste Tilflugt for kraft- og formueløse Folk vilde det tyske Folk for Tiden i sit gennemsnitlige Forhold til Arbejdet i ethvert Fald ikke kunne taale, — og naar det engang kan taale den, trænger det ikke mere til den.»

Dr. Karl Braun: Die Männer des Zollvereins. (Volksw. Zeitfragen Nr. 20—21). Berlin, L. Simion. 1881. (68 S.).

Disse Mænd ere: Gottlob Kunth, Fr. Chr. Ad. v. Motz (Finansminister 1825—30), Karl Georg Maassen (Finansminister 1830—34) og Ludv. Kühne. Men foruden om disse Mænd har Dr. K. Braun meddelt adskillige andre historiske Oplysninger vedrørende den preussiske Toldreform af 1818, Forberedelserne til og Stiftelsen af Toldforeningen etc. Det interessante Skrift gjengiver for Størstedelen et Foredrag (forsynet med Noter og Tillæg), der blev holdt i den berlinske Nationaløkonomiske Forenings Festmøde d. 26. Marts d. A. Dr. Braun er denne Forenings Ærespræsident.

Dr. Adolf Frantz: «Die höchsten Adelsgeschlechter im Leben wie im Tode. Eine statistische Untersuchung über Geburten, Eheschliessung und Lebensdauer in den Familien der höchsten Aristokratie. Berlin, Adolf Klein's Verlag. (1881. 58 S.).

For et eller to Aar siden udsendte en tysk Forfatter, Dr. H. Kleine, et højtideligt «Mahnruf» til den tyske, østrig-ungarske og baltiske Adel. Forfatteren søgte at paavise Adelsens «Forfald», Adelsfamiliernes mærkeligt hurtige Uddøen og Forarming. «Im Interesse seiner Selbsterhaltung» burde Adelen da lytte til Forfatterens Alvorsord, — hvis det var berettiget. Men det synes rigtignok, at hans Materiale ikke har været tilstrækkeligt, og at heller ikke hans Slutninger ere korrekte. Dr. Frantz, der behandler et lignende Emne, kommer til det modsatte Resultat, nemlig til det, at Adelsfamiliernes «Forfald» ikke er større end Bonde- og Borgerlægters. En ordenlig komparativ

Statistik — men paa den har Dr. Kleine slet ikke indladt sig — vil, mener han, let overtyde En herom.

Materialet til sine Undersøgelser har Dr. Frantz øst af den Gotha'ske Genealogiske Hofkalenders 117 Aargange. Men det er ikke det hele europæiske Aristokrati han har givet sig til at undersøge, for det første af den gode Grund, at der mangler ordenligt Materiale hertil, for det andet, fordi den lavere Adel, hvortil han, «uden paa nogen Maade at vilde træde dens politiske og sociale Betydning for nær», regner de grevelige, friherrelige og andre Adelshuse, er saa nært forbunden med og saa stærkt blandet med de øvrige Befolkningselementer, at en saadan særlig statistisk og kulturhistorisk Behandling, som den Forf. har for Øje, omtrent er umulig. Men paa den Maade, hvorpaa Forf. afgrænser sit Begreb «højeste Aristokrati», faar han, mener han, en baade tilstrækkeligt afsondret og numerisk tilstrækkelig Befolkningsklasse at operere med.

Det Aristokrati, Dr. Frantz gjør til Gjenstand for sine Undersøgelser er da dette:

- I. Tysklands regerende Fyrster og de Regenthuse, der nedstamme fra dem (Belgiens, Storbritanniens, Hollands);
 - II. Udlandets regerende Fyrster (inkl. Fyrster af tysk Herkomst, Danmarks, Ruslands);
 - III. de tyske «rigsstændiske», nu «standesherrliche», underordnede fyrstelige og grevelige Huse;
 - IV. de øvrige tyske og østrigske fyrstelige Huse;
 - V. hermed sideordnede italienske, belgiske og franske Huse.
- I et Tillæg til sin Bog opfører Dr. Frantz alle disse Huse ved Navn.

I de to Aar 1861 og 1878, som Forf. særlig holder sig til, havde disse Huse (ifølge Gotha-Kalenderen) følgende Medlemsantal:

	1861		1878	
	Mandk.	Kvindek.	Mandk.	Kvindek.
Kategori I	321	279	329	304
— II	99	81	114	86
— III	692	624	744	732
— IV	142	101	149	116
— V	319	227	334	260
	<u>1573</u>	<u>1312</u>	<u>1670</u>	<u>1498</u>
	2885		3168	

I de to Aar 1861 og 1878 har Forf. altsaa undersøgt Vitalitets-, Sponsalitets- og Mortalitets-Forholdene for henholdsvis 2885 og 3168 Medlemmer af det højeste Aristokrati, og af sine Undersøgelser uddrager han disse — tildels rigtignok noget usikre — Resultater: at Aristokratiet formerer sig langsommere end den øvrige Befolkning; — at Mandkjønnet er, modsat Forholdet i de øvrige Samfundsklasser, talrigere end Kvindekjønnet; — at de saakaldte produktive Aldersklasser ere stærkere repræsenterede i Aristokratiet end i de øvrige Samfundsklasser; — at Aristokratiets Medlemmer indgaa sjældnere og mere forsigtigt Ægteskab, end hvad der er det sædvanlige i Befolkningen; — at de aristokratiske Ægteskabers Frugtbarhed er forholdsvis mindre, og at særlig de ikke-jævnbyrdige aristokratiske Ægteskaber ere mindre frugtbare end de jævnbyrdige; — at Aristokratiets Dødelighed ikke mærkeligt afviger fra den sædvanlige; at Ægteskaber mellem nært Beslægtede ikke ere særligt hyppige i Aristokratiet. Ægteskaber mellem Søskenbørn, mellem Onkel og Niece, og mellem Tante og Neveu ere endog langt sjældnere i Aristokratiet end i den preussiske Befolkning gjennemsnitligt. Saadanne idelige Ægteskaber mellem Nærpaarørende, som ere saa almindelige i de rige Jødefamilier (Familien Rothschild!) ere ukjendte i Fødselsaristokratiet.

Ogsaa paa andre Forhold end de nævnte kommer Forf. lejlighedsvis ind. Hvad Grundejendomsforholdene angaar, anfører han saaledes, at de tyske Standsherrer (s: Kategori III) tilsammen besad 447 □ Mil Jord (eller gjennemsnitligt hver

c. $\frac{1}{3}$ □ Mil) med en Befolkning af 1,600,000 Individer. Han imødegaaar den Tro, at Adelens Grundbesiddelse skulde være i Aftagen; hist og her kan der vel være nogen Nedgang i Antallet af Ejendomme, der besiddes af Adelige, men Arealet voxer. Han oplyser, at i 1858 var af de preussiske Generaler 91 pCt., af Oberster 69, af Stabsofficerer 72, af Kaptajner 69, af Premierløjtnanter 66, af Secondløjtnanter 61 og af Officerer overhovedet 65 pCt. Adelige. Disse Forhold har, siger han, ikke forandret sig meget i den siden da forløbne Tid. Exempelvis anføres, at af de i Krigen 1866 faldne Officerer vare 58 pCt. Adelige, kun 42 pCt. Borgerlige.

Statistisches Jahrbuch für das deutsche Reich. Herausgegeben vom kaiserlichen statistischen Amt. Zweiter Jahrgang. 1881. Berlin, 1881. Puttkammer & Mühlbrecht. (192 S.).

Den første Aargang (jfr. Nationaløk. Tidsskr. XV, 219) gav et fortræffeligt Sammendrag af den tyske Statistik; den anden Aargang belegner et Fremskridt. Oplysningerne ere førte ned til den nyeste Tid; enkelte ny Emner ere tagne med; forklarende Anmærkninger er der blevet givet flere af; af og til er Stoffet blevet lidt omordnet etc. Tre særdeles smukke kartografiske Fremstillinger ledsage denne Aargang: (1) Ager- og Haveland, (2) Enge samt (3) Skove i Tyskland. Disse af det tyske statistiske Bureau udgivne Sammendrag staa paa Højdepunktet af den Art Publikationer.

Statistisk Aarbog for Kongeriget Norge. Første Aargang 1880. Udgivet af det statistiske Centralbureau. Kristiania, Komm. hos H. Aschehoug & Co. 1881. (120 S.).

Annuaire statistique de la Norvège. Deuxième année. 1880. Publié par le bureau central de statistique. Smst. 1881. (87 S.).

Jfr. Tidsskriftet XV, 101. Tabellariske Résumés af norsk Befolknings-, Sundheds-, Rets-, Fattig-, Undervisnings-, Jord- og Skovbrugs-, Fiskeri-, Bjergværks-, Industri-, Handels-, Kommunikations-, Kredit-, Assurance- og Finansstatistik. Det